

ОТНОСНО НЯКОИ ПРОБЛЕМИ В ДЕЙСТВАЩИЯ ЗАКОН ЗА ГОРИТЕ

Милена Личева

ABOUT SOME ISSUES IN THE CURRENT FORESTS ACT

Milena Licheva

Abstract: *The article treats some issues related to the implementation of the Forests Act. It analyses specific gaps and contradictions in the special legal framework, in the context of the general legal regime and the provisions of the Constitution of the Republic of Bulgaria. It takes the view that specific legislation should be clear, transparent and logical, given the importance of the subject of legal regulation – forests and forest areas. This is particularly necessary in view of the ongoing negotiations for a Legally Binding Agreement on Forests in Europe (LBA-f).*

Key words: *forests, forest areas, special legislation*

Законът за горите¹ урежда обществените отношения, свързани с опазването, стопанисването и ползването на горските територии в Република България (чл. 1 ЗГ). Създаването на специален правен режим се налага от спецификата на обекта на правна регулация, от осъзнаването на функциите и значението на горските територии като основен средообразуващ фактор, като важен природен и социален ресурс. Горите отдавна са станали първостепенен приоритет и в Европейския съюз, а България е сред държавите с най-много гори в Европа. Вътрешното ни горско законодателство вече се разглежда в контекста на цялата обща Европейска политика в тази област. Поради това специалният закон трябва да съдържа ясни и прозрачни правни норми, които да бъдат адекватни и работещи и които да бъдат защитени на европейско ниво. Това е особено важно с оглед продължаващите преговори за правно обвързващо споразумение за горите в Европа².

ОТНОСНО ПРОБЛЕМИТЕ:

1. Законът за горите разкрива съществена слабост по отношение на неточното определяне на видовете собственост. Това е проблем, защото централна фигура в управлението на горите и горските територии е техният собственик (държавата, общините, физически или юридически лица), който носи обективна и субективна отговорност за тяхното стопанисване, ползване и поддържане. Около разпоредбите, регламентиращи тези обществени отношения, се структурира цялостното функциониране на горския отрасъл и правният режим на горите и горските територии.

Законодателят определя като общинска собственост горските територии, правото на собственост върху които е възстановено на общините, както и тези, придобити от тях чрез правна сделка или по други придобивни способности и не са държавна или частна собственост (чл. 28, ал. 1 от ЗГ). Разпоредбата на чл. 28, ал. 1 е неточна, тъй като

¹ Закон за горите. (в сила от 01.04.2011 г., обн. ДВ, бр. 19 от 8 март 2011 г., изм., доп.)

² Общоевропейският политически процес за опазване на горите на Европа стартира през 1990 г. През 2009 г. получава наименованието „Forest Europe“, като досега са проведени седем срещи на равнище министри. Началото на преговорите за правно обвързващо споразумение за горите се положи успешно на Шестата Конференция на министрите за опазване на горите в Европа „Forest Europe“, проведена в Осло, Норвегия на 14–15 юни 2011 г. С пълен консенсус от участниците бе подписан документът „Министерски мандат от Осло за преговори за правно обвързващо споразумение за горите в Европа“.

На редовната Седма конференция на министрите за опазването на горите в Европа „Forest Europe“ и съпътстващата я Извънредна конференция на министрите за опазване на горите в Европа – 20–21 октомври 2015 г. в Мадрид, се прие решение за продължаване на преговорите за подписване на правнообвързващо споразумение за горите в Европа. Осмата конференция на министрите за опазване на горите в Европа „Forest Europe“ ще се състои през 2019 г. в Братислава.

частната собственост може да бъде държавна, общинска или на физически и юридически лица. Съгласно чл. 25 от ЗГ частна собственост са онези горски територии, правото на собственост върху които е възстановено на физически и/или юридически лица, както и тези, придобити чрез правна сделка или по други придобивни способи и не са държавна или общинска собственост. Редакцията на разпоредбата отново оставя неправилното впечатление, че субекти на частна собственост могат да бъдат само физически и юридически лица и се изключват държавата и общините. Няма основание специалният Закон за горите да отъждествява понятието „частна собственост“ с правото на собственост върху горски територии, принадлежащо на физически и юридически лица. Такъв подход не намира оправдание нито в Конституционните разпоредби, нито в останалото действащо законодателство, свързано със собствеността.

Разглеждането на видовете собственост върху горски територии съгласно Закона за горите трябва да се извърши във връзка с разпоредбите на Конституцията на Република България. Съгласно чл. 17 от нея собствеността е частна и публична. От гледна точка на субектите, които могат да бъдат носители на частна собственост, с Решение № 19/1993 г. (обн. ДВ, бр. 4 от 1994 г.) Конституционният съд приема за изходна база, че частната собственост е в основата на всяко пазарно стопанство и всеки правен субект може да я притежава. Държавата и общините също могат да притежават частна собственост, защото и за тях е открита възможността да извършват стопанска дейност и да бъдат участници в гражданския оборот. В този смисъл частната собственост може да принадлежи на физически, юридически лица, на държавата и на общините. Публична собственост могат да притежават само субекти, които притежават властнически правомощия. Това са държавата и общините³.

2. В Закона за горите препращането често се използва като начин на конструиране на правните норми. Този подход е допустим само по изключение, но е абсолютно неприемлив, когато води до неясноти в текста (арг. чл. 39, ал. 1 и ал. 3 от Указа за прилагане на Закона за нормативните актове).

Поради грешка в препращането е налице липса на кореспонденция в разпоредбите на чл. 54, ал. 2, т. 1 и чл. 56, ал. 4 от ЗГ, тълкувани във връзка една спрямо друга. Материята, до която

те се отнасят, е свързана с учредяване на право на строеж в горски територии. Съгласно чл. 56, ал. 4 от ЗГ, органите по чл. 55, ал. 1, т.е. министърът на земеделието, храните и горите (за имоти публична държавна собственост), изпълнителният директор на ИАГ (за имоти частна държавна собственост) и кметът (за имоти общинска собственост) се произнасят по заявлението за учредяване на право на строеж в горски територии, като учредяват правото или постановяват отказ. Но съгласно чл. 54, ал. 2, т. 1 ЗГ компетентен да издаде акт за учредяване право на строеж върху имот в горска територия – публична държавна собственост, е Министерският съвет.

Подобно противоречие е налице и в нормите на чл. 61, ал. 3, т. 1 и чл. 63, ал. 4 ЗГ. След привеждане в действие на използваното препращане, разпоредбата на чл. 63, ал. 4 постановява, че органът по чл. 63, ал. 1, т. 1–3 (министърът на земеделието, храните и горите, изпълнителният директор на ИАГ или кметът на общината) се произнася по заявлението за учредяване на сервитут в горски територии в едномесечен срок от датата на постъпването му, като учредява сервитут или постановява отказ. Заявлението за учредяване на сервитут върху горски територии – публична държавна собственост, се подава до министъра на земеделието, храните и горите, но съгласно разпоредба на чл. 61, ал. 3, т. 1 ЗГ органът, компетентен да учреди сервитут върху горски територии – публична държавна собственост, е Министерският съвет.

Аналогично противоречие се открива и в разпоредбата на 77, ал. 2 ЗГ, която препраща към друга разпоредба и във връзка с препращането постановява, че органът по чл. 75, ал. 1 ЗГ се произнася по заявлението за искане на промяна на предназначението в едномесечен срок от датата на постъпването му, като издава решение за промяна на предназначението на поземления имот или постановява отказ. Органите по чл. 75, ал. 1 са министърът на земеделието, храните и горите или съответните комисии към РДГ или ИАГ. Министърът на земеделието, храните и горите не е орган, който издава административен акт, постановяващ решение или отказ за извършване на промяна на предназначението. До него се подава искане за предварително съгласуване в случаите, когато заявлението е за имот – публична държавна собственост. Актовете, постановяващи промяната на предназначението или

³ Повече по този въпрос **Ставру, С., П. Илиев.** Публични вещни права. С.: Издателство за правна литература Феня, 2009, с. 15 и сл.

отказа, се издават или от съответните комисии към РДГ или ИАГ, или от Министерския съвет – за горски територии публична държавна собственост. Това е така, защото решението или отказът за промяна на предназначението на имот в горска територия – публична държавна собственост, се взема от Министерски съвет по предложение на министъра на земеделието, храните и горите (арг. чл. 74, ал. 1 от ЗГ).

Законът за горите урежда първична материя и разпоредбите му следва да бъдат формулирани точно и ясно. Изразяваме мнението, че използването на препращането в разглежданите случаи е неприемливо и поражда излишно объркване и неясноти в правните норми.

3. В правните норми, уреждащи разпореждането с горски територии – частна държавна собственост чрез покупко-продажба (чл. 33–34 ЗГ), в това число и при продажба на поземлени имоти след извършена промяна на предназначението им (чл. 79, ал. 2, т. 1 ЗГ), се оформят празноти, поради недовършване на фактическия състав в диспозицията на тези норми. Проблемите произтичат от игнорирането на обстоятелството, че в тези административни производства, разпоредителният ефект настъпва по силата на сложни фактически състави, от които административният акт е част. Актът за разпореждане, който е индивидуален административен акт по смисъла на чл. 21 от АПК, не е в състояние да породи искания разпоредителен ефект, без въз основа на този акт да се сключи и договор.

От този аспект ще направим анализ на специалните норми, регулиращи разпореждането с горски територии – частна държавна собственост, чрез покупко-продажба. Без провеждане на търг се извършва продажбата на горски територии – частна държавна собственост – при прекратяване на съсобственост (чл. 33, ал. 6 и ал. 7 ЗГ). Във всички останали случаи продажбата на горски територии – частна държавна собственост, се извършва след провеждане на търг по реда на Закона за държавната собственост (чл. 33, ал. 2 ЗГ). Търгът се открива със заповед на министъра на земеделието, храните и горите, но когато началната цена за провеждане на търга е над 500 000 лева, той се провежда след решение на МС (чл. 34 ЗГ).

В разглежданото производство не съществуват специални норми, които да определят компетентния орган, притежаващ правомощието да издаде заповед и да сключи договор за покупко-

продажба от името на държавата. Не съществува и препращане към текстове от самия закон или към общата правна уредба. Поради това, на основание чл. 46, ал. 2 от Закона за нормативните актове⁴ и субсидиарното приложение на Закона за държавната собственост, следва да се приеме, че органът, който следва да финализира процедурата по продажба на горски територии, е областният управител по местонахождение на имота. Областният управител следва да издаде заповед по предложение на министъра на земеделието, храните и горите, въз основа на която да бъде сключен договор за покупко-продажба. Със заповедта на областния управител се определя купувачът на имота, цената и другите дължими плащания (чл. 85 ППЗДС). Заповедта на областния управител се връчва по реда, предвиден в Гражданския процесуален кодекс и не подлежи на обжалване (чл. 85, ал. 2 ППЗДС).

Поземлените имоти в горски територии, чието предназначение е променено, се продават със заповед на министъра на земеделието, храните и горите на лице, по чието искане е станала промяната (чл. 79, ал. 2, т. 1 ЗГ). Законодателят не доразвива диспозицията на правната норма и не определя органа, който е компетентен да сключи от името на държавата договор с определеното за купувач лице. Такъв пропуск съществува и в разпоредбите, регламентиращи покупко-продажбата на гори и имоти в горски територии – частна държавна собственост (чл. 33 и чл. 34 ЗГ), с оглед на което е невъзможно да се направи тълкувателно препращане към тях. Поради това и в този случай следва да намерят приложение разпоредбите на Закона за държавната собственост. Т.е. продажбата се извършва със заповед на министъра на земеделието, храните и горите, в която се посочва лицето, определено за купувач и другите условия по договора, но самият договор, следвайки изложената в предходното изречение логика, следва да се сключи от областния управител по местонахождението на имота, тъй като липсва специална разпоредба, изключваща приложното поле на общата норма. Такова субсидиарно приложение на общата правна уредба към специалната значително усложнява правната норма.

4. Законът за горите въвежда прекратителни основания, които нарушават логиката в останалите разпоредби в производствата по учредяване на право на строеж върху имоти в горски

⁴ Цитираната разпоредба на чл. 46, ал. 2 ЗНА предвижда, когато нормативният акт е непълен, за неуредените от него случаи да се прилагат разпоредбите, които се отнасят до подобни случаи, ако това отговаря на целта на акта.

територии – държавна или общинска собственост, и учредяване на сервитути в горски територии.

Анализът на нормата на чл. 56, ал. 7, 8 и 9 от ЗГ води до основателното предположение, че законодателят въвежда смесен фактически състав при учредяването на право на строеж върху имоти в горски територии – държавна или общинска собственост. Едва при последователното проявление на всички юридически факти от този фактически състав е налице учредено право на строеж. В разглеждания случай трите кумулативно дадени елемента от смесения фактически състав са както следва: влязъл в сила индивидуален административен акт, извършване на плащане на определената цена за учреденото право и договор, който се сключва след плащането на цената. Правната норма на чл. 56, ал. 9 от ЗГ е установила ред за осъществяване на отделните юридически факти и спазването на този ред е условие за настъпването на правното действие. Тази логика се прекъсва внезапно от прекратителните основания, предвидени по отношение на правото на строеж, защото законодателят постановява, че учреденото право на строеж се погасява в случай на неплащане на дължимата цена (чл. 57, ал. 1, т. 1 ЗГ). Логиката се нарушава от това, че при неплащането на цената, правото не следва да е учредено, защото ще липсват цели два елемента от фактическия състав – плащането и сключен договор. Съгласно императивната разпоредба на чл. 56, ал. 9 едва след заплащането на цената се сключва договорът между директора на ИАГ или кмета на общината и лицето заявител.

По същия начин, за учредяване на сервитути в горски територии – държавна или общинска собственост, законодателят предвижда изпълнението на смесен сукцесивен фактически състав. Съгласно чл. 63, ал. 8 от ЗГ въз основа на влезлия в сила акт за учредяване на сервитут и извършеното плащане на дължимата цена се сключва договор между заявителя и изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите – за горските територии частна държавна собственост, съответно кмета на общината – за горски територии общинска собственост. Логиката на тази разпоредба се нарушава от чл. 63, ал. 7 от ЗГ, съгласно която, в случай че цената не бъде заплатена в определения срок, правата на лицето, в чиято полза е учреден сервитутът, се погасяват.

Тези противоречия могат да бъдат отстранени, ако в чл. 56, ал. 9 и чл. 63, ал. 8 от закона се предвиди изяснение в смисъл, че съответното право се учредява със сключването на договора между заявителя и оправомощения орган, а цената, която е определена с влезлия в сила акт за учредяване на правото, се заплаща преди сключването на договора. В случай на неплащане на цената в срока, визиран в ЗГ, издаденият административен акт се обезсилва по право.

5. Законът за горите предвижда провеждането на самостоятелни съгласувателни процедури, разработени като отделни административни производства в правните норми, регулиращи промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии, учредяване на сервитути и право на строеж в тях. Независимо от главното административно производство законодателят е предвидил друго самостоятелно административно производство – предварително съгласуване. Предварителното съгласуване завършва с индивидуален административен акт, издаден от административен орган съобразно правомощията, предвидени в ЗГ, който акт може да бъде обжалван по реда на АПК. По същия начин и главното административно производство завършва с индивидуален административен акт, който подлежи на обжалване по АПК. Това придава самостоятелен характер и на двете производства – съгласувателното и главното, въпреки че те са насочени към една и съща цел (напр. промяна на предназначението на поземлен имот в горски територии или учредяване на право на строеж или сервитут в горски територии). С изключение на случаите, в които производството се отнася до имоти – публична държавна собственост – и решението се взема от МС по предложение на министъра на земеделието, храните и горите, органите, които извършват и двете процедури – съгласувателна и главна – са едни и същи. Съгласуването се явява логична междинна фаза в главното административно производство. Поради това изразяваме мнение, че двете административни производства следва да бъдат обединени, като съгласувателната процедура стане част от главното производство по издаване на индивидуален административен акт за постановяване на съответното решение или отказ⁵.

Изразяваме становище, че в Закона за горите трябва да остане като самостоятелно адми-

⁵ В този смисъл и Стоянов, В., Ст., Куртева, Ю., Стойкова. Правен режим на земеделските земи и горските територии. С: ИК „Груд и право“, 2011, с. 295–296.

нистративно производство единствено предварителното съгласуване на промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии при одобряване на подробен устройствен план по ЗУТ. Важността, спецификата и интересите към разширяване границите на урбанизираните за сметка на останалите територии, в разглеждания случай – за сметка на горските територии, са безспорни. Аргумент за това се извежда и от противоречието в разпоредбите на чл. 75, ал. 4, и чл. 76 ЗГ, разглеждани във връзка една спрямо друга. Съгласно чл. 75, ал. 4, одобряването на подробен устройствен план по реда на ЗУТ се извършва след предварително съгласуване на промяната на предназначението на поземлени имоти в горски територии. Тази разпоредба се отрича със следващия текст от закона – чл. 76 ЗГ, според който не се изисква предварително съгласуване за промяна на предназначението в случаите за създаване на нови УПИ (това става с ПУП) или за разширяване строителните граници на съществуващи урбанизирани територии или разширяване на УПИ (изисква се промяна на ПУП).

6. Законът за горите въвежда отклонение от общия правен режим, свързан с възможността за безвъзмездно и безсрочно учредяване на право на ползване върху поземлени имоти в горски територии – държавна или общинска собственост, когато учредяването е в полза на училища, научни институти и юридически лица, които провеждат обучение или извършват научна дейност, свързани с управлението, стопанисването, устройството и опазването на горите (чл. 69, ал. 1, т. 2 и чл. 71, ал. 2 ЗГ). С тези разпоредби се създава отклонение от конституционния принцип за равнопоставеност на стопанските субекти, защото в правната норма липсват ясни критерии, които да създават гаранции за обективност. Изразяваме становището, че всяко едно такова отклонение трябва да бъде сериозно обосновано и защитено чрез правни норми, съдържащи изчерпателно изброя-

ване на условията, при наличието на които се допуска то. Липсата на такива критерии създава опасност от злоупотреби с права и би могло да доведе до сериозни последици. Трябва да припомним, че именно липсата на критерии и коректни пазарни принципи в специалните правни норми, регулиращи извършване на замените на гори по отменения Закон за горите⁶, доведе като правна последица приемането на Решение (ЕС) 2015/456 относно схема за помощ № SA.26212(11/С) (ex 11/NN-ex CP 176/A/08) и SA.26217 (11/NN-ex CP 176/B/08), приведена в действие от Република България при замените на горска земя, извършени в периода от 01.01.2007 до 27.01.2009 г.⁷ С това решение се констатира, че е налице неправомерно предоставена държавна помощ, която следва да бъде възстановена от бенефициентите, ведно с лихвите, обхващащи периода от датата на нейното предоставяне до датата на възстановяването ѝ.

В Закона за държавната собственост са предвидени конкретни условия, при които може да се учреди безвъзмездно право на ползване. Това се констатира при сравнителния анализ на двете разпоредби – общата в ЗДС (чл. 56, ал. 1 и ал. 2) и специалната в ЗГ (чл. 71, ал. 2). Съгласно чл. 56, ал. 2 ЗДС, безвъзмездно право на ползване върху имоти – частна държавна собственост се учредява **след решение на МС** по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството **при съобразяване на законодателството и правилата в областта на държавните помощи**. Това означава, че за всеки конкретен случай на безвъзмездно учредяване на право на ползване решението се взема от МС. В случаите на безвъзмездно учредяване на право на ползване ползвателите нямат право да използват имота за извършване на икономическа дейност. Безвъзмездно право на ползване върху имот – частна държавна собственост – се учредява за срок не по-дълъг от 10 години.

⁶ Специалният закон към този период е Законът за горите, обн. ДВ, бр. 125/29.12.1997 г., изм., доп., отг. ДВ, бр. 19 от 8 март 2011 г.; Със Закон за изменение и допълнение на ЗГ, обн. ДВ, бр. 16 от 18 февруари 2003, се допусна възможност за извършване на замени на гори – частна държавна собственост с гори – собственост на физически и юридически лица, без въвеждането на ясни критерии и прозрачни пазарни механизми относно тяхната допустимост.

⁷ От 01.01.2007 г. България като страна член на ЕС е обвързана със задълженията, произтичащи от това членство, които следва да бъдат съобразени в националното ни законодателство. Комисията определя разглеждания период до датата 27 януари 2009 г., защото ЗИД на ЗГ, с който се въвеждат условия за допустимост на замяната на гори и земи от горския фонд – частна държавна собственост, аналогични на съществуващите в ЗДС, се обнародва в ДВ, бр. 6 от 23 януари 2009 г. и влиза в сила три дни след обнародването му, тъй като не е посочен друг срок (vocatio legis).

В отклонение от предвидения в ЗДС режим, Законът за горите допуска безвъзмездно и безсрочно⁸ предоставяне на право на ползване в интерес на един голям и в известна степен – трудно определяем кръг от лица. В специалната уредба липсват ясни условия и критерии за учредяването на безвъзмездно и безсрочно право на ползване. Единственото изискване е лицата, в полза на които то се учредява, да провеждат обучение или да извършват научна дейност, свързани с управлението, стопанисването, устройството и опазването на горите. Безспорен факт е, че такива юридически лица са много на брой, а част от тях извършват обучения със съмнителен научен ефект и образователна стойност. С оглед на това и при липсата на обективни критерии за безвъзмездно и безсрочно предоставяне на правото на ползване се създават сериозни опасения от злоупотреби с това право. Поради това, изразяваме мнението, че следва да се заложат конкретни условия в правните норми на чл. 69 и чл. 71 ЗГ. Това може да се постигне или чрез уеднаквяване на общия със специалния режим, което обезсмисля въвеждането на специалната норма, или чрез изрично препращане към разпоредбите на ЗДС.

Горите и горските територии са специфичен обект на правна регулация, поради множеството икономически, екологични и социални функции, които изпълняват. Създаването на специални правни норми се налага от осъзнаването на значението на горите за сегашното и бъдещите поколения. Всяка неяснота и противоречие в специалната правна уредба създава сериозна опасност от накръняване на обществения интерес. Отстраняването на противоречията и запълването на празнотите в специалното горско законо-

дателство е необходимо, защото ясният, прозрачен и логичен правен режим на горските територии представлява най-сериозната гаранция за тяхното опазване като основно национално богатство на България и като продукт от изключителна важност за бъдещето.

БИБЛИОГРАФИЯ

Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013–2020, изг. Министерство на земеделието и храните; приета от МС на 27.11.2013 г., публикувана на страницата на ИАГ на 11.12.2013 г.; www.iag.bg; www.mzh.government.bg. // **Natsionalna strategia za razvitie na gorskia sektor v Republika Bulgaria za perioda 2013–2020**, изг. Министерство на земеделието и храните; приета от МС на 27.11.2013 г., публикувана на страницата на ИАГ на 11.12.2013 г.; www.iag.bg; www.mzh.government.bg

Резолюция на Европейския парламент от 28 април 2015 г. относно нова стратегия на ЕС за горите: за горите и сектора на горското стопанство (2014/2223(INI)); ОВ С 346, 21.9.2016 г. с. 17–26. // **European Parliament resolution of 28 April 2015 on ‘A new EU Forest Strategy: for forests and the forest-based sector’ (2014/2223(INI));** OJ C 346, 21.9.2016, pp. 17–26.

Ставру, Ст., П., Илиев. Публични вещни права. С.: Фенея, 2009. // **Stavrou, St., P., Iliev.** Publichni veshtni prava. S.: Feneya, 2009.

Стоянов, В., Ст., Куртева, Ю., Стойкова. Правен режим на земеделските и горските територии. С.: „ИК Труд и право“, 2011. // **Stoyanov, V., St., Kurteva, Y., Stoykova.** Praven rezhim na zemedelskite i gorskite teritorii. S.: „IK Trud i pravo“, 2011.

Стратегия на ЕС за горите 2014–2020 г., Брюксел, 20.9.2013 г., COM(2013)659 final. // **EU Forest Strategy 2014–2020**, Brussels, 20.9.2013, COM(2013)659 final.

⁸ Безсрочният характер на учреденото право на ползване съгласно ЗГ следва да се тълкува в контекста на останалото действащо законодателство и личния характер на това право. Съгласно чл. 59 от ЗС правото на ползване се погасява със смъртта на ползвателя, ако то не е учредено за по-кратък срок. Правото на ползване, учредено в полза на юридическо лице, се погасява с прекратяването му, ако не е установен по-кратък срок. Правото на ползване се погасява и с погиването на вещта, а също и ако не се упражнява в продължение на 5 години. Тези разпоредби следва да намерят приложение при тълкуването и прилагането на разпоредбата на чл. 69, ал. 1, т. 2 ЗГ.